

Tillemont Le Nain *Sebastien* de. *Memoires pour servir a l'Histoire Ecclesiastique des six premiers siecles. Paris 1701. in 4.*
 Tostatus *Alfonfus* Abulensis E. *Opera in S. Scripturam. Venetiis 1615. in fol.*
 Taronensis *Gregorius* S. *Opera studio Theodorici Rurnart. Lutetia 1699. in fol.*

Venantius *Fortunatus*. *Opera. Exst. in Bibliotheca Patrum Lugdunensi tom. 10. pag. 520.*
 Vossius *Gerardus* Joannes. *Opera. Amsteladami 1695. in fol.*
 Walafridus *Strabo*. *De rebus Ecclesiasticis Exst. tom. 15. Bibl. Patrum pag. 181.*

Z

V
 Vassor *Franciscus*. *Opera omnia. Amsteladami 1709. in fol.*

Z
 Onaras *Joannes*. *Annales GL. Venetiis 1729. in fol.*

DE CHRISTO DOMINO

Humani Generis Salvatoris.

- Cap. I. **D**E Conceptione & Nativitate Christi.
 Cap. II. De Circumcisione Christi.
 Cap. III. De Magis, qui Bethleemum ad Christum adorandum se contulerunt.
 Cap. IV. De Christi Praesentatione in Templo, ejusque fuga in Aegyptum.
 Cap. V. De infantibus pro Christo ab Herode interfectis.
 Cap. VI. De ratione & instituto vite Christi usque ad annum etatis ejus trigessimum.
 Cap. VII. De Baptismo Christi.
 Cap. VIII. De jejunio & tentatione Christi.
 Cap. IX. De ratione vultus, & vestitus Christi post baptismum.
 Cap. X. De Miraculis Christi.
 Cap. XI. De Praedicatione Christi.
 Cap. XII. De Paschatis a Christo celebratis, & Eucharistia ab ipso instituta.
 Cap. XIII. De Passione, Morte, & Sepultura Christi.
 Cap. XIV. De Christi tortoribus, & latronibus crucifixis cum eo.
 Cap. XV. De instrumentis passionis ac mortis Christi.
 Cap. XVI. De Christi resurrectione, & ascensu ejus in Caelum.
 Cap. XVII. De forma, & statura Corporis Christi.

- Cap. XVIII. De statua Christo posita in Urbe Paeneade ab Hemorrhoiissa.
 Cap. XIX. De imaginibus Christi non manu factis.
 Cap. XX. De scriptis, & dictis Christi.
 Cap. XXI. De Scripioribus profanis, qui de Christo meminerunt.

DE MARIA VIRGINE

Christi Matre.

- Cap. I. **D**E genere Marie Virginis.
 Cap. II. De Conceptione, & Nativitate Marie Virginis.
 Cap. III. De Marie Virginis Praesentatione in Templo, ejusque Desponsatione cum S. Joseph.
 Cap. IV. De Annuntiatione, & Visitatione B. Marie Virginis.
 Cap. V. De Partu, & Purificatione Marie Virginis.
 Cap. VI. De Maria Virgine a Purificatione usque ad mortem.
 Cap. VII. De morte, & Assumptione Marie Virginis.
 Cap. VIII. De statura, forma, & scriptis B. Virginis.

DE SANCTO JOSEPH

Marie Virginis Sponso, Christi Patre.

D E

CHRISTO DOMINO
HUMANI GENERIS
SALVATORE.

1. Quid intelligis nomine Christi?

R. Hristus nomen est Dei & hominis, unius scilicet Personae, in qua divina & humana natura conjuncta est. (1) Natus est, vixitque in Judaea excellens omni genere virtutis, & miraculorum gloria potens, utque a peccati servitute redimeret humanum genus, Judaeam provinciam administrante Pilato, cruci affixus mortem subiit. Die tertio rediit ad vitam, & quadragesimo ascendit ad Caelos.

2. Cujus filius est?

R. Ut Deus ex Deo Patre ante omnium saeculorum aetates genitus est: ut homo natus in tempore ex matre Maria Virgine. (2) Divinam generationem, quoniam ratione percipere atque perfecte intelligere nullo prorsus modo possumus, constanter credere, & summa animi pietate colere debemus: humanum vero ortum & cognoscere possumus, & sacram Scripturam sequentes decem explicare.

C A P. I.

De Conceptione, & Nativitate Christi.

1. Quo modo conceptus est?

R. Prorsus hoc modo. Angelus Gabriel (Luc. 1. 26. 27. 33.) in Urbem Nazareth a Deo missus est ad Mariam Virginem regio Davidis

generis natam, & Josepho viro justissimo, ex regia pariter Davidis stirpe genito, desponsatam. Simul ac Maria verbis Angeli spondentis nati-turum ei filium sine ullo actu viri assentientis dixit; *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*, statim sanctissimum Christi corpus ex purissimo ejus sanguine Spiritus Sancti virtute formatum est in virginali utero, eique anima rationis compos conjuncta, ita ut eadem persona Deus permanens, quod erat ab aeternitate, homo fieret, quod ante non erat; & Virgo integerrima vere ac proprie mater Dei & hominis diceretur, quod eodem momento temporis Deum & hominem concepisset. (3)

2. Quo die conceptus est?

R. Die quinto & vicesimo Martii. (Baronius in apparatu §. 121.) S. Augustinus lib. 4. de Trinitate cap. 5. *Sicut a majoribus traditum suscipiens Ecclesiae custodit auctoritas. VIII. Kal. Aprilis conceptus creditur, quo & passus. Eodem die conceptus Dominum credi*, asserit etiam in libro de diversis quaestionibus octoginta tribus quaest. 56. Eodemque die ejus rei memoriam celebrari a Catholica & Apostolica Dei Ecclesia ex sanctorum doctorum traditione scribit Auctor Chronici Paschalis seu Alexandrini, qui ineunte saeculo Christi septimo vixit. (4)

3. Quo in loco conceptus est?

R. Nazarethi sive in domo Mariae sive in domo Josephi: nam in utrumque auctores sunt. (Bar.)

(1) S. Augustinus in Joan. tract. 7. §. 13. *Messias hebraice, Christus graece est, latine unctus. Ab unctio enim dicitur Christus.*

Idem tract. 12. §. 8. *Due natiuitates Christi intelliguntur, una divina, altera humana; una per quam efficeremur, altera per quam resisteremur: amba mirabiles: illa sine matre, ista sine patre.*

Et in Enchirid. cap. 35. §. 10. *Christus Jesus Dei filius, est & Deus & homo. Deus ante omnia saecula, homo in nostro saeculo. Deus, quia Dei Verbum, Deus enim erat Verbum: homo autem, quia in unitatem personae accessit Verbo anima rationalis & caro. Quocirca in quantum Deus est, ipse & Pater unum sunt: in quantum autem homo est, Pater major est illo. Cum enim esset unicus Dei filius non gratia, sed natura, ut esset etiam plenus gratia, factus est & hominis filius: idemque ipse utrumque ex utroque unus Christus.*

Et alius apud eundem Augustinum de Symbolo serm. 4. ad Catechumenos cap. 4. §. 4. *Natiuitatem illam primam, qua de Patre natus est sine aliqua matre, quis enarrabit? De hac tamen secunda mira & ineffabili dicamus aliquid, quod factum est pro nobis, ut Verbum caro fieret, & habitaret in nobis. Quis enim non exsparet, cum audit Deum natum? Audis nascentem, vide in ipso ortu miracula facientem. Aluis tumescit virginis, claustrum pudoris permanet: impletur uterus matris sine ullo complexu patris: sentit prolem, que ignorabat conjugem. Angelus ad virginem loquitur, a virgine cor preparatur, Christus fide concipitur. Miraris haec? Adhuc mirare. Partu mater & virgo, facta, & intacta: nascitur filius sine homine patre, qui fecit & ipsam matrem. Factus omnium fit inter omnia: portatur manibus matris rector totius orbis: lambit ubera regens sidera: tacet, & Verbum est. Necdum per linguam se demonstrabat, quis esset, & uniuersa creatura suum natum iudicat Creatorem. Angeli pastoribus annuntiant, stella Magos inuitat: rusticitas pastorum admonitionem exigit Angelorum, curiositas Magorum instructa est lingua Caelorum.*

(2) Lactantius lib. 4. Divin. Institut. cap. 13. *In prima natiuitate spiritali unctus fuit, quia sine officio matris a solo Deo Patre generatus est. In secunda vero carnali unctus fuit, quoniam sine Patris officio, virginali utero procreatus est; ut mediam inter Deum & hominem substantiam gerens, nostram hanc fragilem, imbecillamque naturam quasi manu ad immortalitatem posset educere.*

S. Augustinus ser. 184. cap. 2. §. 3. *Natus est Christus & de patre & de matre, & sine patre & sine matre: de patre Deus, de matre homo; sine matre Deus, sine patre homo. Generationem ergo ejus quis enarrabit? Sicut illam sine tempore, sive istam sine femine, illam sine initio, istam sine exemplo.*

(3) Hic si ratio quaeritur, non erit mirabile: si exemplum poscitur, non erit singularare. Demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse. In talibus rebus tota ratio facti est potentia facientis. S. Augustinus epist. 137. extremo cap. 2.

(4) Pagina 159. editionis Venetae. Et pag. 160. *Quo die creationis mundi secundo caelos condidit Christus Deus noster, eodem carnem humanamque naturam perfecte induisse reperitur.*

(Bar. in apparatu §. 55. & ad an. 9. §. 1.) (5). Domus hæc seu domus pars, seu Cubiculum, seu Camera (6) anno 1291. Christianis Palaestina expulsi, Angelorum ministerio a fundamentis avulsam, in Dalmatiam VII. Idus Majas translata est. Deinde anno 1294. IV. Idus Decembris in Italiam Christianæ religionis arcem & domicilium delata, primum consedit in silva Agri Recinetensis regionis Picenæ, quæ silva pertinebat ad piam quandam feminam *Lauvetiam nomine*, unde *Lauvetiana* domui B. Virginis inditum cognomen. Postea semel atque iterum loco divinitus mutato, tandem ibi conquevit, ubi eam nunc donis refertam omnium populorum atque Regum, Christiani unde terrarum profecti venerant. Rem concordi scriptorum ejusdem ætatis testimonio, & summorum Pontificum decretis confirmatam, atque miraculorum frequentia & fama manifestam, contra vitiligatores defendere hoc loco necesse non est, præsertim cum id præstitissent viri doctissimi (7).

4. Quo anno Orbis conditi natus est?

R. Nihil est, quod magis inter doctos homines ambigatur. Michael Moellinius, qui magnus Mathematicus & Chronologus fuisse dicitur, opinioniones 132. omnino varias se legisse refert, ut est apud Vallemontium in Elementis Historiæ Tom. 1. lib. 1. cap. 3. Centum quadraginta & amplius incipientes ab anno Mundi 3616. & desinentes in annum Mundi 6484. numerat Jo. Albertus Fabricius cap. 7. Bibliographiæ Antiquariæ. Auctor Tabularum Chronologiæ sacre, quæ

(5) Vide infra caput quartum in vita Mariæ Virginis.

Auctor libri de locis Hebræis ex Actis Apostolorum apud Hieronymum tom. 8. pag. 377. Est Nazareth viculus in Galilæa juxta montem Thabor, unde & Dominus noster Jesus Christus Nazareus vocatus est, habetque Ecclesiam in loco, quæ Angelus ad B. Virginem evangelizaturus intravit, sed & aliam ubi Dominus est nutritus. Auctor de locis Sanctis cap. 16. apud Bedam tom. 3. pag. 369. Nazareth muros non habet, sed magna cœditia, duasque grandes Ecclesias. Una est in medio Civitatis, ubi quondam fuerat domus, in qua Dominus nutritus est infans: altera vero est Ecclesia, ubi domus erat, in qua Angelus ad B. Virginem venit.

Nicæphorus lib. 1. Hist. Eccl. cap. 8. In Nazareth cum Joseph domicilio illa habens de Archangelo Gabriele latum accepit nuntium: Ave, dicens, gratia plena, Dominus tecum.

(6) Vide Lambertinum De Serv. Dei Beat. & Beat. Canoniz. l. 4. part. 2. cap. 10. num. 15. & 16.

(7) Petrus Canisius de Mariæ Virgine lib. 5. cap. 25. Franciscus Turrius in Responsoe Apologica ad Petrum Paulum Vergerium pro domo Lauvetiana. Petrus Rositius in Apologia pro eadem Domo contra Berneggerum. Theophilus Raynaudus tom. 8. in Antemurali adversus forcia ingentia. Honoratus a S. Maria in Animadversionibus in Regulas & usum Critices tom. 2. lib. 3. disert. 1. art. 2. Lambertinus laudatus lib. 3. De Serv. Dei Beat. & Beat. Canoniz. cap. 10. num. 5. & lib. 4. part. 2. cap. 10. num. 12. & alii apud eundem Lambertinum de Felle Christi & B. Virginis part. 2. num. 111. Et apud Petrum Valerium Martorellum olim Episcopum Ferretanum in Theatro Historico Sanctæ Domus Nazarenæ Romæ edito, anno 1733. & annot. 6. ad vitam Nicolai IV. Pontificis CXCL.

(8) Annos hic responset anno tertio Olympiadis 193. Urbis Condite 748. ante Æram Vulgarem 6. Papebrochius in Conatu Chronico-Historico ad Catalogum Pontificum in Vita Christi Pontificis in æternum pag. 7. Alii volunt immediate ante communionem. Æram natum, ipso autem etatis sue anno XXXIII. per tres menses inchoato, mortuum III. Aprilis, & XIV. Maii assumptionem in Cælos, quod præ priori veterum plurimum sententia nobis quoque verisimilis est.

Romana Ecclesia in suo Martyrologio ad VIII. Kal. Januarii sequens versionem Septuaginta Interpretum dicit, Christum natum anno a creatione mundi quingentesimillesimo nonagesimo nono: non quod eam Chronologiam veram esse censat, cum Vulgata potius editionis supputationem tamquam accuratam omnibus proponat, sed quod eo tempore Martyrologium editum sit, quo Ecclesia Romana utebatur versione Septuaginta, quam quidem tam Occidentalem, quam Orientalem Ecclesiam constare esse sentiam, ut ait Baronius in commentariis ad hunc locum.

Æra Vulgaris, quæ in recentissimis annis ab ortu Christi utimur, non sumit initium ab anno Orbis conditi 4000. sed 4005. numeraturque a Kal. Januarii anni sequentis. Exempli gratia annus, qui nunc evolvitur, & vulgo dicitur 1745. ab ortu Christi Domini re vera est 1750. Hoc accidit ejus rei causa, quod post quinq; totos annos a Christo nato Æram hanc supputare cepit Dionysius Exiguus, qui eam medio fere sexto Christi seculo instituit. Qui error adeo publicus factus est, ut corrigi non possit, quia veterum monumentorum perturbatio, & magna confusio consequatur. Probat hæc disert. 3. primæ partis for Chronologiæ Comes Camillus de Silvestris, notum in republica litteraria nomen.

(9) S. Angelinus lib. 4. de Trinitate cap. 5. Natus traditur VIII. Kal. Januariæ. Et in Psal. 132. §. 11. Joannes natus est, sicut tradit Ecclesia, VIII. Kal. Julias, cum jam inciperet minus ætas: Dominus autem natus VIII. Kal. Januariæ, quando jam dies incipit crescere. Tempore ortus Christi solstitium æstivum contigit die 24. Junii, hibernium 25. Decembris, quibus diebus Julius Cæsar utramque affecerat. Anno tantum Christi 325. Concilium Nicænum solstitia ad diem 21. eorundem mensium posuit.

Zacharias Septembris mense nuntium de Joannis natiuitate habuit: tunc illuc abiit: tunc uxor ejus concipere cepit post mensem Septembrem. Cum autem sextum jam mensem ipsa in utero haberet (qui scilicet est Marius), cum denique & Maria concipere. Ab Aprilis igitur incipiendo, novem menses si numeremus, in hunc presentem scilicet incidemus, quo Dominus noster Jesus Christus natus est. S. Chryostomus tom. 5. serm. 31. in diem natalem Christi pag. 426. ubi fufe de hac re disputat.

Joannes Albertus Fabricius in Bibliographia Antiquaria sub fine capitis 8. demonstrat, nullum (Julio excepto)

6. Quo hebdomade die, & quora hora natus est?

R. Die hebdomade primo, qui nobis Dominicus dicitur, natam esse, legas apud Labbeum (Tom. 6. Conc. pag. 1207.) cap. 8. ex iis novem, qui sextæ Synodo falso ascribuntur. Quod attinet ad horam; Hefychius hora die tertia, Anastasius Nicæus septima, Anastasius Sinaita ad vesperam in lucem prodidisse apud Baronium (In appar. §. 122.) tradunt. Illud probabile, natum esse nocte, quia Lucas statim ac narravit ortum ejus, subiungit: (Cap. II. S.) Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodiens vigilias noctis super gregem suum. (10) Eque probabile illud etiam, natum esse nocte media, quia Ecclesia eam noctis partem anniversariis sacris & precationibus celebrat.

7. Quo in loco natus est?

R. Alii in Urbe Bethleem, alii in suburbio natum esse (Bar. ad an. Cl. I. §. 2.) contendunt (11). Illis potius credat. Nam Matthæus initio capituli secundi ait: Cum natus esset Jesus in Bethleem Juda: quæ verba de loco in ipsa Urbe, non ad Urbem posito intelligunt antiqui Ecclesiæ Patres, Hieronymus, Chryostomus, Origenes. Hic libro 1. contra Cellsum, §. 51. (Pag. Serry Tom. III.

367.) Si quis Michæ vaticinio, historiæque in Evangelio a Jesu discipulis scripta minime contentus, ultra quaesierit quiddam aliud, quo persuadatur Jesum in Bethleem natum esse; is recogitet in Bethleem monstrari speluncam, in qua natus est, & in spelunca præsepe, ubi est factus obvolutus. (12.) Chryostomus in Matthæum hom. 8. (Pag. 73.) Maria Virgo in Bethleem ingressa est, partum absolvit. (13) Hieronymus epist. 27. cap. 4. (Pag. 176.) de S. Paula scribit hoc modo: Inde Bethleem ingressa, & in specum Salvatoris introivit. Et comment. in Daniele cap. 2. (Pag. 497.) loquens de Magis: Venientes in Sanctam Bethleem adoraverunt puerum, stella eis desuper ostendente. Justinus autem, quem auctorem profitentur adversarii, adeo ipsis non favet, ut etiam a nobis fit appellissime, ut facile apparebit consideranti verba ipsa, quæ sunt in ejus Dialogo cum Triphone. §. 78. (Pag. 175.) En tibi. Ταπεινὸν δὲ τῆς γῆς ἐστὶν Ἰσραὴλ, (14) ἀπὸ τῆς γῆς ὅτι τῆς γῆς ἀποκρίσθη οὐκ ἀναδύσασθαι, ἢ ἀπὸ τῆς γῆς τῶν κούμης κατέβηκεν ὁ κύριος αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ Μωϋσῆος, ὡς ἐστὶν αὐτῶν ἱσθῆτος, ὡς ἐστὶν αὐτῶν ἱσθῆτος ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ Μωϋσῆος ὅτι ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ Μωϋσῆος ὅτι ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ Μωϋσῆος. Nato vero tunc puero in Bethleem, quoniam Joseph non habebat in vicio illo, ubi diceretur, in specu quodam prope vicum dixerit: & cum tunc illi esset ibi, pepererat Maria Christum, & in præsepe ipsum posuerat, ubi venientes ex Arabia Magi invenierunt eum. (15) Idem S. Justinus.

99

pio) esse mensem, cui non ab aliquibus dies Natalis (Christi Domini) assignatus fuerit. Postea addit, natum XXI. Decembris ex communi Græcæ & Latine Ecclesiæ traditione, de qua testantur Chryostomus, Theophylactus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Fulgentius, & alii inpositi.

(10) S. Augustinus in Psal. 109. §. 16. Et hoc ipsum ante luciferum signate dictum, & proprie dictum, & sic impletum. Noctu enim natus est Dominus de utero Virginis Mariæ & indicant testimonia pastorum, qui vigilias exercebant super gregem suum.

Pastores in regionibus, quæ miti Cælo, ut Judæa, frouitur, etiam hieme sub die pernoctare consueverunt. Quare Christum natum non esse mensis Decembris, perperam inde colligunt Scaliger, Calvisius, Grocius, & Baronius.

(11) Epiphanius her. 51. §. 9. scribit, Bethleem in quibusdam codicibus Evangeliorum dici ἕσσον, urbem; in aliis ἄλλω, vicum. Hoc modo vocatur ab Joanne cap. VII. 42. Hieronymus epist. 17. pag. 130. Villulam, & epist. 18. pag. 134. villam appellat. Non igitur Bethleemum muris circum, nudatunque muro absque ullo auctore, quod obicit Serry in Mantissa ad Animadversiones Anticriticas in Historiam hanc Sacre Familiæ. Quis enim locum moenibus septem villam, villulam, aut vicum appellet? Vicum inquam? Imo viculum, si ipsam Hychinthum Serry audimus Exerit. 12. §. 7. pag. 43. & Exerit. 39. §. 3. pag. 134. qui tamen Exerit. 30. §. 2. pag. 101. Urbem facit ita ampliat, ut miretur, quomodo Pastores intra illam populum (ut ipse vocat Christum Dominum) invenire poterint.

Dissabat Jerololymus, ut apud Bedam tom. 3. habet auctor libelli de locis Sanctis cap. 8. pag. 366. millia passuum fuit; ut docet Justinus Apologia 1. pag. 65. stadia triginta quinque, hoc est passuum quatuor millia, CCCLXXXV.

(12) Idem in Matthæi cap. 13. pag. 12. tom. 2. Querendum igitur & de hoc sermone, utrum Nazareth dicitur patriam ipsius, an Bethleem. Nazareth quidem est, ob quam Nazareus vocabitur, Bethleem autem, quod in eo natus sit.

(13) Idem S. Chryostomus ibidem pag. 63. Non continuo ut natus est, in civitatem suam venit, sed in Bethleem quadraginta est remoratus diebus; ut his, qui diligentius vellent de ipso cuncta rimari, occasionem inquisitionis ingereret.

(14) Ita scribens S. Justinus, secutus est Matthæum cap. 2. ut ait Fridericus Sylburgius in annotationibus in hanc locum S. Justinii pag. 55. Matthæus autem cap. II. 1. utitur verbis hic: Ἔστὶν Ἰσραὴλ ταπεινὸν τῆς γῆς, quæ verba Latine reddenda sunt hoc modo: Jesu ergo nati in Bethleem, seu Cum ergo natus esset Jesus in Bethleem, ut habet Latina Versio Vulgata. Nam recte Calaubonus exerit. 2. ad Annales Baronii §. 10. pag. 160. ubi agit de tempore adventus Magarum ad Christum adorandum: Ὅτι ἄνευ Ἰσραὴλ τοῦ ἐπίστου, quæ hæc maxima de causa conjunguntur: nam circumstantia loci pendet a circumstantia temporis. Propterea enim reperitur est Christus Bethleemi, quia advenerunt Magi ἅπασιν ἰσραὴλ, Christo nato, hoc est paulo ante nato. Ea namque vis est vocis Græcæ & locutionis. Ut si dicas: ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς γῆς ἰσραὴλ, verba quidem nihil amplius sonant, quam hoc, Joanne vulnerato venerunt medici. Quomodo autem igitur apud Matthæum participium aoritium ἦν ἰσραὴλ non aliter, quam natum Latine reddi poterit, quia Matthæus usus verbo temporis præteriti ἦν ἰσραὴλ, Jesu nato: ita apud Iustinum verbum idem ac tempus ἦν ἰσραὴλ Latine non reddatur, necesse est, quia Iustinus per verbum temporis plusquam perfecti ἦν ἰσραὴλ, pepererat, jam natum Bethleem: Christum Dominum significat.

(15) Dionysius Petavius Rationarii Temporum tom. 2. lib. 4. cap. 2. In id oppidum, uti fides Michæ V. 2. vaticinio constat, cum Joseph sanctissima Virgo pervenit, ibidemque salutare humano generi parvam editit. In ipso, inquam, oppido, ac publico dixerunt, ut Lucas loquitur. Ubi cum vacuus ad eos excipendos locus esset alius nullus, ad stabulum dixerunt. Et quoniam vacuus, ac rudibus alpæ erat illa regio, creditile est, in epe stabulum hoc impressum fuisse; atque ideo plerique Veterum, ut Justinus, viderunt speluncam, sive autram nominant. Intra vicum ipsum, oppidumque natum esse Christum, ex eo fit probabilius, quod Michæ verba id ipsum significat, dum ex ipsa Bethleem orbentem fore Christum prædicant. Nam qui in suburbis Bethleem nati esse consuevit, hanc satis recte vico præterigo suburbiorum aliquid amittent. Tum Beda ipsius testimonio refertur, qui tunc oppidum hanc quemcumque speluncam collocat.

Calaubonus exerit. 2. §. 1. pag. 148. Queritur, si intra muros natus est Christus, quomodo poterint pastores nocte in vicum ingredi? Respondeo: si Bethleem erat vicus, verisimile fuisse vicum, nec muros habuisse: si oppidum fore vicum vicum, verisimile est in eam alia parte portas ut plurimum relictas fuisse apertas: aut certe Divi

mae tabulis census in Judæa tempore ortus ejus a Cyrino Augusti jussu peracti: eodem igitur die Festum Christi natale jam inde ab initio celebrantur, & posteris celebrandum tradiderunt. (24) Itaque D. Augustinus secutus eandem traditionem non semel scribit, Christum ex purissimo Virginis utero procreatum VIII. Kal. Januarii, & memoriam rei tantæ eodem die, quo ipsa res acta est, festa devotione quotannis renovari solitam. (25) Veteres Ægyptii & Orientales omnes, qui olim die sexto Januarii simul Festum natale Domini, simul Epiphaniam agebant, ut omnium eruditorum sententia est, medio fere sæculo Christi quarto morem, usumque Occidentalium recepisse creduntur. Nam S. Chrysostomus, qui memoratum sermonem de die natali Christi habuit Antiochiæ anno 386. cum adhuc Presbyter esset, ait, diem illum licet vix decem ante annis cognovit, Antiochenorum tamen opera celebratum inclaruisse. (26)

13. Natalis Christi dies est ne omnium dierum festorum maxime venerandus?

R. Ita sane docet S. Joannes Chrysostomus hom. 31. de B. Philogonio. (Pag. 356. & 357. tom. 1.) *Asperit festum, ait, omnium festorum maxime venerandum, tremendumque; quod si quis appellerit omnium festorum metropolim, haudquaquam aberret. (27) Quod autem hoc est? Christi juxta carnem natiuitas. Ab hoc enim festum Epiphaniarum, ac sacrum Pascha, Ascensio, & Pentecoste originem ac fundamentum ducunt. Nisi enim secundum carnem natus esset Christus, nequaquam baptizatus esset, nam id festum Theophaniorum; nequaquam sufficit crucifixus, nam hoc est festum Pasche; nequaquam misisset Spiritum Sanctum, quod est festum*

*Pentecostes. Itaque ab hoc, seu fonte, quopiam dixerunt, nata sunt nobis hæc festa. Verum non ob hoc tantum par est hunc diem ceteris, anteponi, sed etiam ob id, quod in hoc natum est, ceteris omnibus est venerabilius. Nam quod Christus homo factus sit mortuus, consequentia ejusdem fuit; licet enim peccatum nullum perpetrasset, mortale tamen corpus assumpsit: & erat quidem hoc admirandum: ceterum quod Deus cum esset, voluerit homo fieri, tantumque sese dimittere sustinuerit, quantum cogitatione quidem complecti queas, hoc est maxime reverendum, stuporisque plenum. Quod quidem Paulus admirans dicebat: Sine controversia magnum pietatis mysterium. Quod magnum? Deus manifestatus in carne; (I. Ad Tim. III. 16.) *Ac rursus alibi: Non enim Angelos apprehendit Deus, sed semen Abraham apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus assimilari (Ad Hebr. II. 16. IV.). Propter hoc potissimum amplector diligoque diem hunc, & amorem ejus in medium propono, ut vos hujus amatorum pharimacis participes reddam, eoque rogo vos omnes obsecroque, summo studio, summaque conalacritate velitis adesse, sed prius suam quisque domum repurget, ut videamus Dominum nostrum in cunis jacentem, ac fasciis involutum, tremendum ac stupendum spectaculum. Hoc modo Chrysostomus auditores suos ad celebrandum colendumque Natalem Christi diem omni veneratione dignissimum anno 386. XIII. Kal. Januarii excitabat. (28)**

CAP.

(24) S. Justinus Apol. 1. pro Christianis ad Antoninum Pium, & Senatam Romanam pag. 75. *Vicis quidam ad Bethleem in regione Judæorum viginti quinque stadiis Jerosolymis distans, ubi natus est Christus Jesus, quemadmodum & ex descriptionibus census acti, que sub Cyrenio primo vestro in Judæa Procuratore sunt conscriptæ, intelligere potestis. Tertullianus adversus Marcionem lib. 4. cap. 7. De censu Augustali, quem resem fidelissimum Dominice Natiuitatis Romana Archiva custodiunt. Orosius lib. 6. Historiarum cap. 22. pag. 449. Tunc natus est Christus, Romano censui statim adscriptus, ut natus est. Dicendus utique civis Romanus professione Romani. Vide Baronium in Apparatu ad Annales §. 92. 96.*

(25) Epist. 55. alias 119. §. 2. *Quæris que causa sit, cur anniversarius dies celebranda Dominice passionis non ad eundem redeat anni diem, sicut dies, quo traditur natus. Et deinde subiungit, si hoc fit propter Sabbatum, & lunam, quid sibi velit in hac re observatio Sabbati & lunæ. Hic primum oportet notare, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, sed tantum in memoriam revocari, quod natus sit, ac per hoc nihil opus erat, nisi revolutum anni diem, quo ipsa res acta est, festa devotione signari.*

Florentinus in Martyrolog. Hieronym. exercitat. 2. pag. 198. eumque secutus Franciscus Pagi in vita Julii I. Pontificis §. 11. ex epistola quadam Joannis Niceni affirmant, ab Julio Pontifice diem VIII. Kal. Jan. præstitutum fuisse Festo Christi natali celebrando. At epistolam illam fabularum plenam, & suppositivam esse, voluit alii: ideoque nihil certi ex ea colligi licet.

(26) Verba Chrysostomi ad rem, que in manibus est, pertinentia sunt hæc ex memorato sermone in diem natalem Christi, qui est 31. tom. 5. pag. 418. & 419. *Nondum decimus annus est, ex quo hic dies manifeste nobis innotuit. Attamen perinde ac si jam olim nobis traditus esset, ita opera vestra celebratus inclaruit. . . Hic dies, cum ab exordio istis, qui in Occidente habitant, cognitus fuerit. . . & jam inde a primordio ab ipsa Thracia Gades usque incolentibus manifestus & celebris. . . Et cui veteres historiarum codices, qui Rome publice asservantur, libertate libeat, perspicue etiam tempus hujus descriptionis accurate discere poterit. . . Ab illis, qui exactam hujus rei cognitionem habent, quique illam urbem inhabitant, hunc diem accepimus. Nam illi ipsi, qui illic commorantur, multo ante, & ex antiqua traditione ipsum celebrantes ad nos usque illius notitiam nunc transmissurunt. Vide Edmundum Martene de Antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 12. & Montfauconi Monumentum in citato sermone D. Chrysostomi tom. 2. Operum ejusdem Chrysostomi ab eodem Montfauconi editorum pag. 332.*

Nicephorus lib. 17. Hist. Ecclesiasticæ cap. 18. pag. 779. *Idem Imperator (Justinianus) tunc primum Servatoris Exceptionem toto orbe terrarum festo die honorare instituit, sicut Justinus de sancta Christi natiuitate fecit. At, ut observat Bellarminus lib. 3. de cultu Sanctorum. extremo cap. 16. pag. 454. tom. 2. consistit ex Ambrosio, Augustino, Leone, & aliis, qui Justinum præcesserunt, festum Natiuitatis longe esse antiquius. Solum ergo Imperatores illi adiderunt aliquid ad celebrandum, & fortasse præceperunt civilibus legibus, ne ullus operaretur in illis solemnitatibus, cum tamen etiam antea legibus Ecclesiæ dies illi festi sancti essent.*

(27) Gregorius Nyllenus Orat. in laudem Basilii Magni fratris sui: *Quæ propter divinam unigeniti Filii apparitionem, per partum Virginis festiuitas instituta est, ea non simpliciter sancta celebrata est, sed sancta sanctarum, & celebrata celebratum.*

(28) Nimirum idem Chrysostomus subjicit hæc pag. 357. *Nec mihi quisquam dixerit, veteri, habeo conscientiam peccatis oppletam, sarcinam circumfero gravissimam. Sufficit enim bonum quingue dierum tempus, si sobrius fueris, si attentus, si vigilaveris, ut multitudinem peccatorum reddas contritionem.*

Honorius III. in cap. Explicari 3. de Observat. jejun. ait, quod illi, qui nec voto, nec regulari observantia sunt stricti, in sexta feria, si Festum Natiuitatis Dominice die ipso venire contigerit, carnisbus propter Festi excellentiam usque postquam secundum consuetudinem Ecclesiæ generalis.

Ad hujus Festi celebritatem & venerationem pertinet etiam triplex Missæ sacrum, quod eodem die celebratur jam inde ab antiquis temporibus, ut est in cap. Noctæ sanctæ 48. de Consecrat. dit. 1. Lege vitam S. Telephori Pontif. IX. inter Vitas Pontificum Romanorum a nobis descriptas.

CAP. II.

De Circumcisione Christi.

1. Quo die circumcisus, & quo nomine appellatus est?

R. De ab ortu octavo, Dominico scilicet, circumcisus, tradit Nicephorus lib. 1. cap. 12. (Bar. ad an. 1. §. 18.) *Jesus nomen ei impositum est non quidem fortuito, aut hominum judicio, sed Dei consilio atque præcepto. (1) Angelus enim Mariæ matri ejus annuntiavit: Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesus (Luc. I. 31. II. 21.): deinde Joseph Mariæ Sponsus simul præcepit, ut eo nomine puerum appellaret, & simul ejus appellationis rationem reddidit. Vocabis, inquit (Matth. I. 21.), nomen ejus Jesus: ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. (2)*

2. Quo in loco circumcisus est?

R. In eadem, in qua tunc morabatur, spelunca (Bar. ad an. 1. §. 18.): Circumcisio enim non in Synagogis, sed in privatis adibus, aut alio quovis loco peragi consuevit. Sic Abraham, cui primum Deus Circumcisionis præceptum dedit, domi circumcisus est, idemque filium, vernaque omnes domi circumcidit (Gen. XVII. 23.). Eodem modo Sephora susceptum ex Moyse filium circumcidit in diversorio, dum iter faceret in Ægyptum (Exodi IV. 25.). Ut omittam vetera, Joannem Baptistam in paterna domo circumcisum fuisse, aperte ostendit S. Lucas (Cap. I. 59. 60.): Ait enim, Elisabetham matrem ejus

clavo post partum die, quo tempore domo exire puerperæ nondum licebat, cum ex præscripto Legis deberet adhuc triginta diebus manere in sanguinis purificationis sue [Levit. XII. 4.] circumcisioni præsentem adfuisse: quan doquidem cognatis vocantibus puerum nomine patris sui Zachariam ita respondentem inducit: Nequaquam, sed vocabitur Joannes. Itaque bene S. Epiphanius hæc. 20. §. 1. [Pag. 47.] *Bethleemi in lucem editus, atque in specu circumcisus. Sententiæ Epiphani subscibit Nicephorus lib. 1. cap. 12. Die octavo, Dominico scilicet, circumciditur in Bethleem in domo Josephi, nimirum in loco, ubi hospitabatur. Namque domum propriam habebat in Galilæa, non Bethleemi in Judæa. [3]*

3. A quo circumcisus est?

R. Ab alterutro ex parentibus. Nam tum Patres, tum Matres circumcidendi munere fungi consuevissent, perspicuum est ex Sacris Litteris: illud ex cap. 17. & 21. Geneseos, itemque ex cap. 7. Actuum: hoc ex cap. 4. Exodi, & cap. 6. libri 2. Machabæorum. Christum igitur vel Josephus Pater, vel Maria Mater circumcidit. De Patre ita scribit S. Ephrem Syrus in oratione de Transfiguratione Domini [Pag. 180. tom. 3.] ubi Christum veram carnem sumpsisse probat ex Circumcisione ejus: *Si non erat caro, Joseph quem circumcidit? De Matre vero ita S. Bernardus, aut quisquis est alius auctor in Lamentatione B. Virginis Mariæ: Ipsa genuit eum, laxavit eum, die octava circumcidit. [4]*

4. Fac.

(1) Dominicus Soto in 4. Sentent. Dist. 2. quæst. 1. extremo art. 3. *Christus nulla lege ad circumcisionem tenebatur, quia neque virili semine, quod originale contrahitur, genitus erat, ac subinde neque linea masculina naturalis erat filius Abraham.*

(2) S. Hieronymus in hunc locum D. Matthæi pag. 2. *Jesus Hebræo sermone Salvator dicitur. Etymologiam ergo nominis ejus Evangelista signavit dicens: Vocabis nomen ejus Jesus, quia ipse salvum faciet populum suum.*

S. Augustinus lib. 13. de Trinit. cap. 10. §. 14. *Qui Hebræice Jesus, Græce ἰησοῦς, nostræ autem locutione, Salvator. Quod verbum Latina lingua antea non habebat, sed habere poterat, sicut potuit, quando voluit.*

S. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 10. §. 11. *Jesus autem Christus duplici vocabulo nuncupatur: Jesus, quia salutem dat: Christus, quia Sacerdotio fungitur.*

S. Bernardus in Circumcisione Domini serm. 2. §. 3. *Merito sane dum circumciditur Puer, qui natus est nobis, Salvator vocatur; quod videlicet ex hoc jam capere operari salutem nostram, immaculatum illum pro nobis sanguinem fundens.*

Omnia ferme nomina, que Christi personæ dantur in Sacris Litteris, complexus est S. Pontifex Damasus his verbis:

Spes, vita, vita, salus, ratio, sapientia, lumen, Judex, porta, gigas, rex, gemma, propheta, sacerdos, Messias, sabaoth, rabbi, sponsus, mediator, Vinea, columna, manus, petra, filius, Emmanuelque, Vinea, pastor, ovis, pax, radix, vitis, oliva, Fons, paries, agnus, vitulus, leo, propitiator, Verbum, homo, rete, lapis, domus, omnia, Christus, Jesus.

Multa colligit etiam Hieronymus in Ezechielem cap. 46. pag. 435. & Cyprianus initio libri 2. Testimoniorum adversus Judæos.

(3) S. Hilarius Tract. in Psal. 118. §. 5. p. 274. *Hæc etiam in circumcisione Domini ratio servata est: & in hoc octonarium dierum numero, cum ipse circumcisio non egeret, oblatus in Templo est, ut in corpore ejus humane carnis recideretur infirmitas.*

(4) Innocentius III. lib. 4. de Myleris Missæ cap. 30. *Quid de Circumcisione Præputii vel Umbilici præcisione dicitur? An in Resurrectione Christi similiter rediit ad veritatem humane substantiæ? Creditur enim in Lateranensi Basilica reservari: licet a quibusdam dicatur, quod Præputium Christi fuit Jerusalem delatum ab Angelo Carolo Magno, qui transfudit illud & posuit Aquiligrani: sed post a Carolo Calvo positum est in Ecclesiâ Salvatoris apud Carosium. Melius est tamen, Deo totum committere, quam aliud temere deservire.*

Benedictus XIV. antea Prosper Cardinalis Lambertinus de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 24. n. 13. *Quidquid alii, de quibus apud Bollandum ad diem primam Januarii, censent de loco, in quo Præputium Christi Domini putant asservari, pia est & constant apud Italos traditio, ipsum ad hanc diem esse in Ecclesiâ Oppidi Calcate, quod propius ab Urbe abest. Ex Sacratio Edis Lateranensis ablatum eo detulerat facilegus miles anno 1527. quo Roma direpta est. Lambertinus eadem repetit cap. sequenti 25. num. 46.*

S. Thomas 3. part. quæst. 70. art. 3. ad 2. *Dicendum, quod cultellus lapideus non erat de necessitate Circumcisionis. Unde non invenitur tale instrumentum præcepto divino determinatum. Neque etiam communiter tali instrumentum Judei utebantur ad circumcidendum, sicut neque modo utuntur. Leguntur tamen aliqui circumcisiones sanose cultello lapidei factæ, sicut legitur Exod. 4. quod tulit Sephora acutissimam petram, & circumcidit præputium filii sui. Et Josue 5. dicitur: Fac tibi cultellos lapideos, & circumcide secundo filios Israel. Per quod figurabatur, circumcisionem spirituales esse faciendam per Christum, de quo dicitur 1. Corinth. 10. Petra autem erat Christus.*

4. *Fac, ut narres aliquid de Feste Circumcisionis.*

R. Hujus Festi mentio prima invenitur in Concilio secundo Turonensi, quod anno Christi 567. celebratum est. Ita enim habet canon ejus decimus septimus: *Ad calcandam Gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt, privatas in Kalendis Januarii fieri Litantias, ut in Ecclesiis psallatur, & hora octava in ipsis Kalendis Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur.* [5] Hinc vides etiam ante hujus Concilii tempora Missam Circumcisionis celebrari consuevisse. Quamvis autem Magnus Gregorius in libro Sacramentorum Kal. Januarii titulum præponat *In octavis Domini*, in Præfatione tamen, ac Benedictione meminit de Circumcisione. Igitur ætate Gregorii Magni, qui anno 590. Pontifex factus est, memoria Circumcisionis colebatur. In Calendario Romano Frontonis eodem Circumcisionis die notatur *Natale S. Marie*. Durandus in Rationali divinorum officiorum lib. 6. cap. 15. §. 16. affirmat, ad suam usque ætatem eodem die Missas duas celebrari solitas: primam de pariente, scilicet de Beata Virgine, secundam de parva, scilicet de filio Virginis. Hac fortasse de causa nunc quoque Festi Circumcisionis Officium, & Missa ex parte ad Virginem pertinet.

C A P. III.

De Magis, qui Bethlehem ad Christum adorandum se contulerunt.

1. *Quinam fuerunt Magi isti?*

R. Non fuisse viros magicis artibus additos, sed Philosophos peritos Astrologiæ, acceptum jam & approbatum est. [Bar. ad an. 1. §. 21.] [1] Num Reges fuerint, minus convenit. Probabilior eorum disputatio, qui dicunt, Reges fuisse *usitato more divino Scripture, que cususque oppidi dominum Regem appellare consuevit*, ut ait Batonius [§. 30.]; quem sequitur hac in re Casaubonus ipse Exercitat. 2. §. 10. concedens, atque confirmans, *Regulos fuisse, & Toparchas*. [2] Et quidem in Magis videtur imperium illud: *Reges Arabum, & Saba dona adducent* [Psal. LXXXI. 10.] Item illud: *Ambulabunt Reges in splendore ortus tui* [Psal. LX. 3.] Accedit, quod in reges illud quadrare apte videatur: *Apertis thesauris suis* [Matth. II. 11.]. Atque opinio nem hanc, ut quæ ad veritatem propensior est, & Sacrarum Litterarum sensum, fideles jam olim libenter peramarunt.

- (5) Apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 857. & apud Harduimum tom. 3. pag. 360.
S. Augustinus serm. 198. qui est secundus in Kalendis Januarii §. 1. & 2. *Solemnitas gentium, que fit hodierno die in læticia sæculi, atque carnali, & in strepitu vanissimarum & turpissimarum cautionum, &c. Et paulo post: Actus et celebrationem sternerum sicut paganus, lusus aleæ, & inebriatus te. Quomodo aliud credis, aliud speras, aliud amas? ... Dant illi strenas, dare vos elemosinas. Avocantur illi cautionibus luxuriam, avocato vos sermonibus Scripturarum: Currit illi ad theatrum, vos ad Ecclesiam: inebriantur illi, vos jejunant. Pravam hanc Ethnicorum consuetudinem damnant Concilia Turonense II. can. 23. Antiliodorensis anni 614. can. 1. Romanum anni 743. sub Zacharia Pontifice can. 9. ad eamque abrogandam olim Ecclesia jejuniis indicxit, ut patet ex Ordine Romano, qui est in Bibliotheca Patrum tom. 13. pag. 667.*
- (1) D. Thomas 3. part. quæst. 36. art. 5. *Magis autem assueti in consideratione celestium corporum manifestata est (Christi natiuitas) per signam stellæ, quia, ut Chrysostomus dicit, per consuetudinem Dominum vocare voluit, eis concedendens.*
- (2) Hujus generis Reges unos & triginta numerantur in libro Josue cap. XII. 9. *Rex Jericho, Rex Hai, Rex Jerusalem, Rex Hebron, Rex Jerimoth, Rex Lachis &c.*
- (3) Verba Hilarii, si quis forte cognoscere cupiat, sunt hæc in libro memorato §. 38. *Recordemur Orientis Magos adorantes Dominum, & munerantes, & laborem venientes usque in Bethlem Judæ tanti itineris metiamur, in Principum enim labore totius Ægypti labor demonstratus est.*
- (4) Expositionis in Matthæum lib. 2. pag. 391. tom. 14. maxime Bibliothecæ veterum Patrum.
- (5) Joannes Baptista Mantuanus, qui medio circiter sæculo XV. floruit, primus creditur negasse, Magos fuisse reges ita scribens de Epiphania:

2. *Quinam ex sanctis Patribus eos Reges fuisse testantur?*

R. Tertullianus in libro adversus Judæos cap. 9. disputans de Magis in eam partem fertur oratione, ut dicere videatur, illos Reges fuisse. Verba ejus hæc sunt: *Reges Arabum, & Saba dona afferent illi: nam & Magos Reges fere habuit Oriens.* S. Cæsarius vero Arclatenfis serm. 139. in Appendice sermonum S. Augustini idem docet tamquam vulgo receptum. Ait enim §. 3. *Illi Magi tres Reges esse dicuntur.* Et S. Gregorius Magnus in libro Responsali sive Antiphonario (Pag. 752.): *Rex magnus natus est Israel, & venerunt Reges terre adorare eum. Et obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.* S. Hieronymus insuper in Daniel. cap. 2. (Pag. 497.) ita scribit: *Consuetudo autem, & sermo communis Magos pro maleficis accipit, qui aliter habentur apud gentem suam, quod sint Philosophi Chaldaeorum, & ad artis hujus scientiam Reges quoque, & Principes ejusdem gentis omnia faciunt.* Unde & in natiuitate Domini Salvatoris ipsi primum ortum ejus intellexerunt, venientes in sanctam Bethlem adoraverunt puerum, stella eis desuper ostendente. Simile quiddam est in libro 4. de Trinitate S. Hilarii Pictaviensis. Affirmat enim Magos principes fuisse. (3) Multo etiam evidentius, quam ceteri, huic veritati testimonium præhibet Paschasius Radbertus his verbis: *Magos Reges extitisse, nemo, qui historias legit Gentilium, ignorat, quo profecto Reges eos fuisse opinantur.* (4) Quibus adde, si libet. Cl. Claudiani, seu Claudiani Mamerti distichon illud:

*Dant tibi Chaldei prænuntia munera Reges,
Myrrham homo, Rex aurum, suscipe thura
Deus.*

Jure igitur ac merito Magos Christi adoratores Reges fuisse, *Fidelium pia traditio venit*, ut ait Baronius ad an. Ch. 1. §. 30.

3. *Quid est, quod aliqui eos Reges fuisse negent?*

R. Negant primo, quia Matthæus illos Magos tantum vocat, non Reges (Cap. II. 1. 8.): vocasset autem, si Reges fuissent; quemadmodum Joannes ubi agit de filio Reguli a Christo sanitate relicto (Cap. IV. 46.), regiam parentis dignitatem non sinit. Secundo, quia Herodes eos alloquitur tamquam inferioris conditionis homines, ac etiam pro imperio cum illis agit: *Mittens eos in Bethlem dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inveneritis, reuertite mihi.* (5) Ter-

Tertio, quia incredibile est, Reges externos in alienam ditionem ingressuros fuisse, nullis præmissis nuntiis, ac legatis ad Herodem. Quarto, quia multo incredibilius est, Reges, quantumvis exiguo comitatu septos, Bethleem, clam discedere potuisse, quin statim novisset Herodes sexto duntaxat milliario distans: sex enim millium intervallo abest Bethleem Jerosolyma, ubi Herodes imperabat. Quinto denum, quia primus omnium Regiam illis dignitatem tribuit Theophylactus sacculi undecimi scriptor. Atque omnia hæc argumenta sunt, quibus pernotus summus Theologus Hyacinthus Serry Exercit. 34. §. 2. negat, Magos Reges fuisse.

5. *Age sis, allatas rationes dissolve.*

R. Quod Regum nomen Evangelista suppresserit, ait Canus lib. XI. cap. 5. (Resp. ad 4.) *id omnino nihil est. Non enim existimavit Evangelisti testimonium regio apparatus cumulandum, quod Magorum sapientia, & gravitate amplissime ornaverat. In veritate sane occulta confirmanda regia appellatio obscura, & obscura erat, Magorum vox præclara & opportuna. Etenim ex aspectu novi Sideris Christi natum cognoscere, ad Magos, hoc est ad astrologiæ peritos spectat, non ad Reges. Joannes autem Regulum illum, cujus filium Christus sanum fecit, ideo Reguli nomine appellavit, quia non habuit nomen speciosius & accommodatius, quod ei tribueret: at Matthæus habuit opportunum, & illustre Magorum nomen, quo Reges Christi adoratores aptissime designaret. Quamquam in textu Græco, quo lingua scripsit Joannes, non legitur *Βασιλεως, Regulus, sed Βασιλειος, Regius*, id est aulicus, Regis minister, (6) Præterea Scriptores sacri Regios titulos interdum omittunt. Namque amici Job, qui eum *insultabant*, ut est in libro Tobia (Cap. II. 15.), Reges erant, nusquam tamen in historia Job Reges vocantur. Nam quod Herodes Magos parum honorifice exceperit, ut idem Canus e vestigio subjungit, hoc aut Herodiani factus indicium est, aut Romane gloriæ & majestatis. Indignum vero est, magni Regis tumorem in minorum irridiam, adumque convertere. Nulla porro causa fuit, (id enim erat tertium) cur Magi nuntios & legatos præmitterent, cum nullo apparatu regio, aut comitatu iter suscepissent, ne forte adventu suo, & inopinatum in Judæam ingressu Herodes turbaretur, qui re ipsa vix audito ab ipsis ortu Regis Judæorum vehementer commotus est. Ex quo facile labefactur*

etiam ratio quarto loco proposita. Nam viri nulla regie majestatis specie conspicui; privatim fundi munere adorationis facile clam, Herode Jerosolymis commorante, discedere Bethleem poterunt: præsertim cum Herodes non dubitaverit, quin imperata facerent, quemadmodum re ipsa fecissent, nisi a Deo in somnis justiffent per *aliam viam reverti in Regionem suam* (Matth. II. 12.) (7). Ad extremum nego, Theophylactum fuisse primum, qui Magis regiam dignitatem tribueret. Nam Paschasius Radbertus recentissimus Patrum omnium, quos supra nominavi, utpote qui sæculo Christi nono circa annum 844. floruit, eos Reges fuisse, libro 2. in Matthæum prodidit (Bibl. Patr. tom. 14. pag. 391.). Libenter autem Theologo celebri illud assentior, quod insuper contendit, Prophetica verba illa Psalmi 71. *Reges Tharsis, & insula munera offerent, Reges Arabum, & Saba dona adducent* itemque illa Isaia cap. 60. *Ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui*: peculiariter dicta non esse de Magis Christi recens nati adoratoribus, sed generatim & universè de Regibus gentium, nationumque barbararum ad Christi cultum advocandis. Mihi enim fati est, illi ad Magos aliquo modo spectare, ut etiam causæ meæ favere videantur.

5. *Quot fuerunt?*

R. Tres fuisse creduntur. Hunc numerum definit S. Leo Magnus passim in sermonibus de Epiphania 30. 32. 33. 34. 35. 36. & epist. 16. cap. 2. Leonis vestigiis illi ex sanctis Patribus postea insisterunt. (8) Auctor Operis imperfecti in Matthæum hom. 2. (Pag. 776.) ex apocrypha quadam Scriptura inscripta nomine Seth duodecim fuisse scribit, quem sequitur Petrus Abaelardus serm. 4. de Epiphania. Auctor Glossæ Ordinarie, qui vulgo creditur fuisse Walafridus Strabo, numero eorum minime definito, dicit, plures fuisse.

6. *Quibus nominibus appellabantur?*

R. Nomina Magorum, ut docet Bollandus (Maji tom. 1. pag. VII.), inaudita fuerunt usque ad exitum sæculi duodecimi. Nullus enim scriptor vel Græcus, vel Latinus profertur per tota sæcula, usque ad Frederici Barbarossæ tempora, qui nomina nunc vulgata usurparit. Exinde ab aliis *Melchior, Gaspar, Balthasar* nuncupantur: (9) ab aliis *Appellius, Amerus, Damascus*: ab aliis

- Nec Reges, ut opinor, erant: nec enim tacuissent Historiæ sacre Auctores genus istud honoris, Inter mortales quo non sublimius ullum.
Adde quod Herodes, ut magnificentia Regum Possulat, hospitibus tantis regale dedisset Hospitium, senemque lares duxisset in amplis.
(6) S. Hieronymus in Isaiam cap. 65. pag. 214. *Regulus, qui grece dicitur Βασιλειος, quem nos de aula regia rectius interpretari possumus Palatinum, non solum filii, sed universæ domus sue reperit sanitatem.* Vide Baronium ad an. 31. §. 55.
S. Chrysostomus in Joan. hom. 34. pag. 179. *Sive quod regio esset genere, sive quod alia principatus dignitate fueretur, Regulus appellatur. Nonnulli eandem hunc esse opinantur, & qui est apud Matthæum VIII. 5. Sed aliter profecto videtur non modo dignitatis nomine, verum & fide. Quod quidem Chrysostomus longa comparatione probat, & amplificat. Vide Maldonatum in Matth. cap. II. 1.*
- (7) Vide Ludovicum Vincentium Gotti in Veritate Religionis Christianæ confirmata tom. 4. part. 1. cap. II. §. 2. num. 15. pag. 238.
(8) Auctor sermonis 136. §. 4. in Appendice apud S. Augustinum: *In eo, quod tria offeruntur, Trinitas intelligitur. In eo vero, quod tres sunt, & singuli singula offerunt, in Trinitate unitas declaratur.* Verba prope ipsa leguntur apud Eusebium Episcopum Gallicanum hom. 1. de Epiphania tom. 6. Bibliothecæ Patrum pag. 622.
S. Maximus Turinensis hom. 3. de Epiphania Domini, quæ est in Bibliothecæ Patrum tom. 6. pag. 10. *Et uno itidem tre simul adorantur venientium Magi, quia in uno Christo Jesu, qui omnium credentium via est, inseparata ab eis erat Trinitas adoranda.*
(9) In Collectaneis, quæ exstant tom. 3. Operum Venerabilis Bedæ pag. 481. & eidem perperam adjudicantur, non longe ab initio, Magorum primus, qui *Melchior* dicitur, senex, canus, promissa barba & capillis perhibetur: secundus nomine *Gaspar* juvenis, imberbis, rubicundus: tertius, qui *Balthasar* vocatur, sulcus, integre barbatus. Hinc fortasse hauserunt pictores, ut Magorum unum colore subnigro, cæteros albos effingerent.

Magalath, Galgalath, Saracin: (10) ab aliis Avor, Sator, Paravoras. (11) Anno 1638. fuit in Gallia, qui edito volumine persuadere tentaverit, Magos non alios fuisse, quam Henochum, Eliam, & Melchisedechum & terrestri Paradiso ad Christi praesepe a stella deductos. (12) Quod commentum refellit Theophilus Raynaudus in Diptychis Marianis part. 8. puncto 5. num. 25.

7. Unde venerunt?

R. Incertum. Nam Persae habentur a multis, ab aliis Chaldaei (Bar. ad an. 1. §. 23.). Nonnullis visum est, Aethiopes fuisse, quibusdam fuisse Indos. Aliqui ex Mesopotamia, plerique ex Arabia Felice regione ad ortum Judaeae collocata illos deducunt. Horum sententiae conveniens congruensque videtur illud Psalmi 71. Reges Arabum, & Saba dona adducunt: itemque illud: Dabitur ei de auro Arabiae?

8. Habes ne idoneos auctores hujus sententiae?

R. Habeo longe antiquissimos, Justinum, & Tertullianum. S. Justinus in Dialogo cum Tryphone (Pag. 307.): Porro Magi Arabes cum pervenissent Bethleem, & adorassent puellum. Tertullianus in libro adversus Judaeos cap. 9. Accepit Christus infans virtutem Damasci, & spolia Samariae. Maneant enim Orientales illi Magi, infantiam Christi recentem auro, thure, myrrha munerantes... Nam de hoc auri munere etiam David dixit: Et dabitur illi de auro Arabiae: Et iterum: Reges Arabum, & Saba dona afferent illi: nam & Magos Reges fore habuit Oriens, & Damascus Arabiae vero deputabatur, antequam transcrita esset in Syrophenicam distinctione Syriarum. Eadem repetit lib. 3. contra Marcionem cap. 13. (13).

9. Quandonam Bethleemum adventarunt?

R. Quadruplex opinio est. Alii biennio inte-

(10) Zacharias Episcopus Chrysolopolitanus in unum ex quatuor Evangelistarum discis Evangelium lib. 1. cap. 8. Bibl. Patr. tom. 19. pag. 758. Nomina trium Magorum Graece Appellus, Amerus, Damascus. Appellus interpretatur fidelis, Amerus humilis, Damascus misericors. Hebraica lingua vocati sunt Magalath, Galgalath, Saracin. Magalath interpretatur nunciatus, Galgalath devotus, Saracin gratia. Vide supra annotationem 19. ad cap. 1.

(11) Casaubonus exercitat. 2. ad Annales Baronii §. 10. Pudet jure merito harum ineptiarum Cardinalem Baronium, apud quem in tam profuso de Magis sermone de illorum nominibus ne verbum quidem. Et paulo infra subjungit, istas appellationes ab hominibus profectas non solum otiosas, & imperitas, sed etiam impis, & artium exortorum sectatoribus.

(12) Jacques d'Anfoles Traité de l'Epiphanie, part. 3. apud Honoratum a S. Maria tom. 2. Animadversionum in regulas & usum Critices lib. 3. dissert. 4. art. 2. pag. 272.

Petavius lib. I. de officio lex dierum cap. 4. §. 3. pag. 242. tom. 3. Hujus auctor ipse librum quemdam edidit nuper, quem Epiphaniam inscripsit, in quo de tribus Magis anilem & insulsam fabulam tenuit. Hos enim tres istos esse defendit, Henochum, Melchisedechum, & Eliam.

(13) Grotius tom. 6. Criticorum Sacrorum pag. 71. & 72. ad verba illa Matthaei cap. II. 1. A'ri dicuntur, ab Oriente. Perplecti mihi vetustissima Christianorum, atque inter eos Justinus martyr, ac Tertullianus sententia, quam & Epiphanias sequitur, ab Arabia venisse hos sapientes. Eam enim Judaei, ut sibi ab ortu adstant, hoc nomine vulgo appellabant, ut videtur Gen. X. 30. XXV. 6. 18. Jobi 1. 30. Judic. VI. 3. 1. Reg. IV. 30. Isaie XI. 14. Jerem. XLIX. 28. Tacitus in descriptione Judaeae: Terra, hincque qua ad Orientem vergunt, Arabia terminatur. Chaldaei Septentrionalium partium nomine censebantur, Jerem. XXV. 9. Et mura, quae attulerunt, Arabica sunt, non Persica. Neque vero solum Persarum sapientes Hebraeis Graeca lingua utentibus Magi vocabantur, sed & alii, ut videtur est in Graeca Danielis historia. Habuit autem & Arabia antiquitus sapientes suos tum naturae omnium, tum astronomiae in primis studiosos, quod nos docent Jobi ejusque amicorum colloquia: Nec aliter sumam, quod Salomon dicitur antecessisse sapientibus, ut Aegypti, ita & Orientis, id est Arabiae, 1. Reg. IV. 30. Et Pythagoram sapientiae causa Arabes adisse, scriptum Porphyrio, cujus in eam rem verba apud Cyrillum exstant decimo contra Julianum. Quin ipsum nomen Arabum, quod a Luca 27. & vertitur Actuum XIII. 8. ab Arabia venit: & Plinius (lib. 25. cap. 2.) Magorum Arabie meminit: & Ptolemaeus (lib. 6. cap. 7. tabula 6. Arix) in Arabia ponit Magorum finem. Atque hinc refellit Hieronymus Serry, qui exercitat. 34. §. 6. pag. 119. dixit, Magorum nomen fuisse apud Arabes inauditum.

(14) Horum Dux S. Epiphanius Haer. 51. §. 9. pag. 431. Neque Mariam in spelunca, ubi pepererat, Magi repererunt, sed, ut Evangelium narrat, stella illos ad eum locum perduxit, ubi erat puer. Et intrantes domum invenerunt Puerum cum Maria; non in Praesepe, vel in spelunca, sed in domo scilicet, ut accurata rei veritas, ac biennii intervallum exprimeretur, quod ab ejus natali ad Magorum adventum effluerat. Lege infra positum responsum ad interrogationem 13.

(15) Idem Augustinus serm. 202. de Epiphania 4. cap. 1. §. 1. Epiphania Graece, Latine manifestatio dici potest. Hoc enim die Magi Dominum nostrum adorasse perhibentur, stella scilicet apparente communiti, & praecedente perducti. Eo quippe die, quo natus est (Christus) illi stellam in Oriente viderunt, & quem natum indicaverit, agnoverunt. Ex illo igitur die ad hunc diem excurrerunt.

gro, (14) alii die tertio decimo, postquam natus fuerat, Iesum a Magis Bethleem adoratam, existimant (Bar. ad an. 1. §. 31.). Sunt etiam, qui velint, eos Bethleemum adventasse post Virginis Matris purificationem quidem, sed paucis tantum diebus, VIII. videlicet, aut VI. Kal. Februarii illos accessisse, contendunt.

10. Ex his quos potissimum probas?

R. Eos, qui dicunt, Magos Bethleemum venisse postridie Nonas Januarii, hoc est die tertio decimo post Christum natum. Id enim & Matthaeus indicasse videtur illis verbis: Cum natus esset Iesus, ecce Magi: quod ecce de re proxima, & quasi praesenti dici solet: & Ecclesia jamdudum hoc traditum a majoribus conservavit, ut docet S. Augustinus, cujus haec sunt verba in sermone 202. de Epiphania 5. cap. 1. Christus ante dies tredecim natus a Magis hodie traditur adoratus. Quia factum est, Evangelium loquitur veritas; qua die autem factum sit, ubique clamat tam praecleara istius solemnitate auctoritas. (15) Augustino suffragatur D. Thomas 3. part. quest. 36. art. 6. Magi pervenerunt ad Christum decima tertia die natiuitatis ejus, quo die festum Epiphaniae celebratur. Neque ulla obstat longinquitas loci. Nam iter ex Arabia Felice Jerusalem intra dies octo camelorum opera confici posse, tradit Petrus de Marca in libello de Adventu Magorum ad Christum, qui exstat inter opuscula ejus posthuma a Stephano Baluzio edita.

11. Quenam sunt, quae contra dicuntur?

R. Tria haec in primis desumpta ex Evangelio D. Matthaei (Cap. II. 13. 14. 16.): Herodem iussisse occidi omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus ejus a bimatu & infra, secundum tempus, quod exquisierat a Magis: id, quod ab eo imperatum non fuisset, si ab ortu stellae, de quo diligenter Magos interrogaverat, ad eorum ad-

adventum tredecim duntaxat dies intercessissent. Deinde nullum poni spatium temporis inter discessum Magorum Bethleem, & mandatum ab Angelo datum Josepho de fuga in Aegyptum; ex quo apparet, si Magi die 6. Januarii venerunt, Angelum praecipisse Josepho, ut fugeret in Aegyptum ante Purificationem: quod affirmari nullo modo potest, cum Lucas historiam Virginis in Templo purificatae exponat (Cap. II. 12.). Tertio, Herodem, statim aedem fenit, se a magis illis, puerorum caedem indicasse; quae caedes cum facta non sit nisi aliquot post Purificationem diebus, sequeretur, illum qui valde sollicitus expectabat, quid sibi Magi de puero renuntiarent, duntaxat post mensem cognovisset, se ab illis deceptum; quod difficile creditur est. Praeterea comminus congregantes conatur evterere fundamenta opinionis nostrae. Ajunt enim voculam Ecce non significare rem proximam ab ortu Christi peractam. Nam Matthaeus ea usus conjungit cum discessu Magorum praecipuum ab Angelo datum Josepho de fuga in Aegyptum, licet inter discessum eorum, & fugam in Aegyptum mensis intercesserit. Postremo Catholicam Ecclesiam non ponere pro certo, Christum die 6. Januarii a Magis adoratum, quia eo die ejus rei memoriam celebrat. Nam ob id puerorum caedes ante Magorum adventum facta esset, quippe Ecclesia illam recolit inter festa Christi natalitia ante Epiphaniam.

12. Quomodo haec refellenda?

R. Ad primum responsum est ab Euthymio cap. 2. Commentarii in Evangelium Matthaei (Bar. ad an. 1. §. 33.). Quod si, inquit, a bimatu, & infra jussit Herodes pueros interimi, ne mireris: suspicabatur enim non statim apparuisse Magis stellam, sed fortassis puerum ante ejus apparitionem natum fuisse. Ideo securitatis causa tempus anticipavit, & usque ad fines Bethleem caedem extendit, ut undique quod venabatur, concluderet, & una cum interfectorum multitudine etiam Christum interficeret. Eos ergo, qui bimuli erant, occidit, ut tempus ampliationem haberet, sicut praediximus: illos vero, qui minoris erant aetatis, secundum tempus, quod exquisierat a Magis. Itaque & tempus, quod a Magis didicit, observavit, & latitudinem alteram ipse adiecit. Restat igitur, ut verba illa, secundum tempus, quod exquisierat a Magis; non in eo, quod dicitur a bimatu, intelligas, sed in eo, quod additur & infra. Oportet enim post id, quod dicitur a bimatu, distinctionem ponere: deinde rotundum, quod sequitur, simul legere. Si enim, sicut dicunt, duorum annorum tempus expletum esse didicisset, nequaquam eos perdidisset, qui minoris erant aetatis: (16) Euthymio consentiens D. Thomas (3. Part. quest. 36. art. 6. ad 3.). Ideo, ait, non solum bimos pueros interfecit, sed etiam infra, quia, ut Augustinus dicit in quodam sermone Innocentium, timebat, ne puer, cui sidera famulantur, speciem suam paulo supra aetatem, vel infra transformaret. (17) Secundum solvit Augustinus, qui lib. 2. de Consensu Evangelistarum cap. 5. §. 16. ubi multa collegit, quae Matthaeus praetermittit, & Lucas dicit, sic quae Lucas praetermittit, & dicit Matthaeus: Heu proinde, ait, cognoscens Serry Tom. III.

(16) In Maxima Bibliotheca veterum Patrum tom. 19. pag. 494.

(17) S. Chrysolomus in Matth. hom. 7. pag. 66. Quod si a biennio & infra Herodes pueros interfecit, non mireris. Significans conueniens in eundem tyrannum pavor & furor pro abundantia cautions, & licentia persecutionis magis etiam tempus includit: ne quis profecto ejus aetatis, & fortasse is potissimum, propter quem alii interimuntur, effugiat.

Melchior Canus lib. 11. de locis cap. 5. in responsione ad 5. ubi causam nostram tuetur: Sed loquitur: Cur bimos interfecit, si non secundum tempus stella? Respondeo: Cur in omnibus finibus Bethleem, si in Bethleem iuxta Prophetam natus est Christus? Quomodo ergo ex propria malitia ampliat locum, sic ampliat & tempus.

dum est, quod deinceps ad caetera talia valeat, ne similiter moveant, animunumque conturbent, sic uniuersumque Evangelistarum contexere narrationem suam, ut tanquam nihil praetermittentis series digesta videatur. Tacitis enim, quae non vult dicere, sic ea, quae vult dicere, illis, quae dicebat, adjungit, ut ipsa continuo sequi videantur. Matthaeus igitur, omissa historia Purificationis, cum Magorum discessu conjungit fugam in Aegyptum, & Lucas scribit, Virginem post Purificationem Nazarethum regressam, nullamque mentionem facit de fuga Nazareth in Aegyptum. Uterque nimirum brevia narrandi secutus compendia, res quasi eo ordine gestas describit. Tertium quoque nodum idem Augustinus extricavit. Ita enim loquitur cap. 11. ejusdem libri §. 24. Omitto dicere, quot, & quantis occupationibus regia cura descendit poterit, & per plurimos dies ab illa intentione vel averti omnino, vel impediri. Illud dico, postquam nihil Herodi Magi renuntiaverunt, eum credere potuisse, illos fallaci stellae visione deceptos, posteaquam non invenerunt, quem natum putaverant, erubuisse ad se reverti, atque ita cum, timore depulso, ab inquirendo ac perseguendo puero quiescisse. Deinde vulgatis rebus, quae in Templo factae, dictaque fuerant, Herodes se a Magis sensit illum, ac deinde ad Christi mortem cupiens pervenire, multos infantes, sicut Matthaeus narrat, occidit. Atque his tribus reiectis, quartum sequitur, quod non modo non est contra nos, sed a nobis etiam. Nam Matthaeus ipse ibidem de Magis loquens (Cap. II. 9. 10.), semel atque iterum utitur particula Ecce ad significandam rem, quae mox peracta est. Qui cum audissent Regem, abierunt, & ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos: & paucis interiectis: Desuncho autem Herode, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph in Aegypto dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem ejus, & vade in terram Israel. Nemo, opinor, negabit, aut stellam Magis Jerusalem egressis Bethleemum ferentem viam statim rursus monstrasse, aut Angelum statim a morte Herodis Josephum in Aegypto apparuisse. Quidni igitur liceat affirmare, Josephum, statim ac Magi discesserunt, ab Angelo admonitum, ut fugam in Aegyptum pararet? Neque vero particula Ecce referenda est tantum ad profectionem Magorum ex Oriente, non autem ad eorum adventum Jerusalem: etenim Matthaeus utrumque conjungens, ad utrumque referendum esse ostendit. Cum natus esset Iesus... Ecce Magi ab Oriente venerunt Jerusalem. Sed esto, ad solum discessum ex Oriente pertineat. Visa igitur stella die ortus Domini nulla mora interposita Magi discesserunt: commode igitur intra dies tredecim Bethleemum, quod ab Arabia iter dierum octo abest, pervenerunt. Do autem libenter, ut ad illud postremum veniam, Ecclesiam festa Sanctorum, ordine temporum haud conservato, interdum celebrare: at simili modo etiam Christi solemnitates recolere, si eas excipias, quae Mobiles dicuntur, non ita facile concesserim. Cum enim ipsorum adversariorum assensu, recta temporis ratione servata, Christo concepto diem 25. Martii, nato diem 25. Decembris, circumciso diem primum Januarii, & baptizato diem ejusdem mensis sextum Ecclesia voverit ac faceraverit: non video, cur postea negent, Christum die sexto

R r Ja

Januarii a Magis adoratum, cum eo die Christi a Magis adorati memoriam eadem Ecclesia commemorat. Aut igitur hujus discrepantiae causam afferant, aut Magos postridie Nonas Januarii Bethlehemum venisse, & Christum adorasse, cum Ecclesia consentiant.

13. Quo in loco Magi Jesum adoraverunt?

R. In humili tugurio, squalidoque praesepio, ut ait S. Chrysostomus hom. 6. in Matthaeum (Pag. 52.). Sic Augustinus enarratione in Psalm. 44. §. 3. Magos stella direxit, adoratus est in praesepio, cibaria mansuetorum. Sic Hieronymus epist. 27. & 18. ad Marcellam (Pag. 130. & 134.). Ecce in hoc parvo terrae foramine Coelorum conditor natus est: hic involutus pannis, hic visus a pastoribus, hic demonstratus a stella, hic adoratus a Magis. Sic Ecclesia: Hodie stella Magos duxit ad praesepium. Itaque ut scribit Baronius ad an. 1. §. 34. jure redarguuntur, qui aliter senserunt ea loci ratione permoti, quod Matthaeus nullam de praesepio fecerit mentionem, sed dixerit, eos intrasse domum, & invenisse puerum cum Maria matre ejus: quasi quero non sit divinae Scripturae satis frequens phrasis, locum quemlibet, ad habitandum tamen accommodatum, quantumlibet exiguum, domum appellare: cum & nidum avium, domum quoque nominet, ut videre est in Psalmo: Herodii domus. Unde Euthymius (in Matth. 2.) sic optime: Hic, inquit, tugurium domum appellat.

14. Adoraverunt ne tamquam Deum?

R. Id aperte tradunt Irenaeus, Origenes, & Chrysostomus. Irenaeus lib. 3. adversus haereses cap. 10. scribit, deductos a stella in domum Jacob ad Emmanuel per ea, quae obtulerunt, munera ostendisse, quis erat, qui adorabatur: Myrrham quidem, quod ipse erat, qui pro mortali, humanoque genere moveretur & sepeliretur: Aurum vero, quoniam Rex, cuius Regni finis non est: Thub vero, quoniam Deus, qui & notus in Judaea factus est, & manifestus eis, qui non querebant eum. Origenes lib. 1. contra Celsum §. 60. (Pag. 375. tom. 1.) Postquam didicerunt, ubi natus fuisset, ut regi aurum, ut mortuuro myrrham, ut Deo thub obtulerunt. Chrysostomus in Matth. hom. 8. (Pag. 74.) Idcirco, ait, nihil ibi de sensibilibus istis grande conspicitur, sed augustum sugurium, ac vile praesepium, & inops mater, ut melius nuda Magorum philosophia claresceret: & ut discas, quia non tamquam homini tantum, sed tamquam Deo auctori omnium supplicarint bonorum. Id intelligi potest etiam ex Epiphano har. 30. §. 29. atque Hilario in Matthaeum cap. 1. §. 5. S. Ambrosius quoque

(18.) Lib. 2. Operis Paschalis ver. 95. pag. 1663.

In his, quae Concilium Ephesinum Oecumenicum III. antecesserunt, apud Labbeum tom. 3. Conc. pag. 119. est Theophili Episcopi locus hic: Constat namque Magos, qui ad illum venerunt, eum ipsum, qui apparuerat, tom. 2. Animadversionum in Regulas & usum Critices lib. 3. dissertat. 4. art. 5. 6. & 7.

(19.) S. Augustinus lib. 2. contra Faustum cap. 5. Non ex illis erat haec stella, quae ab initio creatura itinerum suorum ordinem sub Creatoris lege custodiunt, sed novo Virginis partu novum sydus apparuit. Et ferm. 201. in Epiphania 3. alias de tempore 31. cap. 1. §. 1. illa stella nec unquam antea inter sidera apparuit, nec postea demum standi permansit.

Fridericus Spanhemius in Dubiis Evangelicis dub. 27. num. 8. pag. 297. ita in sententiam S. Augustini, ac D. Thomae. Omnis expensis, haec sententia iustissima videtur, hanc stellam fuisse lucidissimam, sed exiguae molis, a Deo extraxerat, non in Caelo aethereo, sed aereo, ejusque regione inferiori formatam, sive per creationem immediatam, sive per mediatam, & motu arbitrario pro Dei voluntate motum ad designationem eventus extraordinarii, & directionem itineris Magorum ad Domum & Dominum: quod, ministerio illi praesepio, pro Creatoris voluntate dispositum erat, sive per resolutionem in materiam, sive per resolutionem in materiam, ex qua compositum erat, si creatione mediatam productum statuatur. Ad hanc sententiam accedunt inter alios Origenes, Augustinus, Damascenus, & Thomas, qui ait, fuisse stellam de novo creatam non in Caelo, sed in aere vicino terrae, quae secundum Divinam voluntatem movebatur.

Varias auctorum opiniones de stella hac refert Augustinus Calmet in Dissertat. de Magis Christi adoratoribus pag. LVII. & LVIII. tom. 7. & Lambertinus de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 1. cap. 25. num. 2.

lib. 1. de Fide cap. 4. §. 31. idem sentire se ostendit his verbis: Unum Deum Magi crediderunt, & aurum, thub, & myrrham supplices ad Christi cubula detulerunt, auro Regem fatentes, ut Deum thube venerantes. Thesus enim regni, sacrificium Dei, myrrha est sepulture. Adde, quod Ecclesia in festo Epiphaniae ita Deum precatur: Deus, qui bodierna die Unigenitum tuum Gentibus, stella duce, revelasti: ac praeterea utitur hymno Sedulii canentis ita de Magis: Deum fatentur munere. S. Hieronymus in Matth. cap. 2. (Pag. 2.) celebrat pulcherrimum Juveni Presbyteri versiculum, quo munerum sacramenta comprehendit:

Thub, Aurum, Myrrham, Regique, Hominique, Deoque Dona ferunt.

Concinea memoratur Sedulius:

Aurea nascenti fuderunt munera Regi, Thura dederunt Deo, myrrham tribuere sepulto. (18)

15. Obrulerunt ne singuli munera singula, an singuli tria?

R. Abulensis quaest. 36. in cap. 2. Matth. vult, singulos tria obrulisse: quia munera istorum Regum debebant esse solemnia, sicut decebat ipsos Reges dare, & sicut decebat dari ipsi Christo, quem tamquam Deum adorabant. Salsianus ad an. Mundi 4053. §. 27. Abulensis sententiam roborat testimonio S. Anselmi in eundem Matthaei locum, ubi non solum tradit, quid sentiat, sed cur etiam sentiat. Magis fatendum est, inquit, quod congruit mysterio, scilicet quod singuli tria: unumquisque enim Regem, & Deum, & passibilem eum crediderunt. Eodem modo Paschasius Radbertus in Matth. lib. 2. pag. 295. Hoc, ait, potius congruit in mysterio. Quia nemo Christianus recte dicitur, nisi qui eum ubique Deum regnare fatetur, & pro salute generis Deum hominem factum, sine ambiguo mortuum confiteretur?

16. Stella Magorum duxit ne una ex caelestibus stellis?

R. Minime vero: atque id constat inter doctissimos (Bar. ad an. 1. §. 35.). Quid autem fuerit, quaeritur. D. Thomas Part. 3. quaest. 26. art. 7. rejectis tum iis, qui putant, eam fuisse Spiritum Sanctum, tum iis, qui volunt fuisse Angelum a Pastore pro speciem hominis visum, censet, fuisse stellam de novo creatam non in Caelo, sed in aere vicino terrae, quae secundum divinam voluntatem movebatur, ut Magis iter ostenderet, perinde, ut ego quidem arbitror, atque columna ignis noctu, & nubes interdiu Israelitas per desertum deduxit, (19)

17.

17. Per quam viam Magi ad suos redierunt?

R. Eos, adorato Jesu, acceptoque in fornix mandato, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversos esse in regionem suam, dicit Mattheus (Cap. II. L2.). At quam viam tenuerint, omnino silet. Si Arnobio juniore (Bar. ad an. 1. §. 27.), qui saeculo Christi quinto vixit, credere liber, maritimo itinere ad suos redierunt. Namque ita creditum in Herodis aula, scribit in commentariis ad Psalm. 47. Tempore, quo non est inventus Dominus, & infantes occisi sunt, etiam navigii regio fuit jussu vexata, quibus Magi, qui non redierant ad Regem, credebantur fugere potuisse. (20)

C A P. IV.

De Christi Praesentatione in Templo, ejusque fuga in Aegyptum.

1. Quomodo praesentatio Christi in Templo peracta est?

R. Exactis quadraginta ab ortu Christi diebus, parentes ejus Hierosolymam se contulerunt (Luc. II. 22.), ut eum Domino secundum legem Moysi sinterent, atque consecrarent. (1) Templum ingreditibus occurrens Simeon iustus, (Bar. ad an. 1. §. 38.) & pius senex accepit ex manibus Virginis in ulnas suas Dominum, quem visurum se, antequam moreretur, Spiritus Sancti instinctu dixerat. Tanto beneficio laetus gratias Deo egit, & propheticum afflatus Spiritu Canticum Nunc dimittis cecinit: deinde Iosepho, & Maria bene precatus est, multa de Maria, ejusque Filio divinitus praedicens, quae narratur a D. Luca.

2. Simeon hic fuit ne Sacerdos, an Laicus?

R. Parum compertum habeo. Dissentiunt enim inter se auctores. Sanctus Methodius Tyri Episcopus Serry Tom. III.

(20) In Bibliotheca Patrum tom. 8. pag. 262.

Chrysolomus in Matth. hom. 6. pag. 36. videtur isti (Magi) etiam in regione propria facti posse Civium suorum magistris.

Auctor Operis imperfecti hom. 2. in Matth. pag. 776. Cum (Magi) reversi fuissent, manserunt colentes & glorificantes Deum studiose magis, quam primum, & praedicarunt omnibus in genere suo, & multis ediderunt. Denique cum post resurrectionem Domini Thomas Apostolus esset in provinciam illam, adjuncti sunt ei, & baptizati ab eo, facti sunt adiutores praedicationis illius. Vide nostram Historiam Apostolicam in Vita S. Thomae Interrogatione 8.

Magorum memoria variis diebus celebratur, Gasparis die primo Januarii, Melchioris die sexto, Balthasaris die undecimo. Bollandus tom. 1. Jan. pag. 8.

Forum sacra corpora Constantinopolim e Persia jampridem translata, & in Basilica S. Sophia augustissimo apparatu collocata, inde ab Eusebio I. Episcopo Mediolanum delata, ibique sexcentis, & septuaginta annis in Basilica Eusebiana religiose aservata, demum Federico Anabarro Imperatore, Coloniam ab Reinaldo Archiepiscopo asportata, reconducuntur. Galestinus in Annor. ad Martyrologium S. Romanae Ecclesiae VIII. Idus Januarii, cuius verba affert etiam Bollandus ad eundem diem pag. 313. num. 2. & pag. 664. num. 3. die XI. ejusdem mensis Januarii haec habet: In Colonensi Ecclesia commemoratio fit hoc die omnium trium Regum.

(1) S. Chrysolomus in Matth. hom. 7. pag. 63. Idcirco non continuo ut natus est, in civitatem suam venit, sed in Bethlehem quadraginta est veneratus diebus, ut his, qui diligentius vellent de ipso cuncta rimari, occasionem inquisitionis ingereret.

(2) Methodius tom. 3. Bibliothecae Patrum pag. 271. Proclus tom. 6. 594. Sophronius apud Honoratum a S. Maria in Animadversionibus ad Regulas & usum Critices tom. 2. lib. 3. dissertat. 5. art. 2. §. 1. pag. 341. Leo Imperator tom. 17. Bibliothecae Patrum pag. 28.

(3) Athanasius Operum tom. 2. vol. 2. pag. 20. Epiphanius tom. 2. pag. 150. Cyrillus Hierosolymitanus pag. 366.

(4) Etiam pictores sacerdotibus indumentis ornatum effingunt.

(5) In Bibliotheca Patrum tom. 19. pag. 620.

(6) Cedrenus, qui medio saeculo XI. floruit, in Compendio Historiarum tom. 7. Historiae Byzantinae pag. 143. editionis Venetae: Is Dei receptor Simeon Judaeus unus erat de Septuaginta illis interpretibus, qui Ptolemaeo Philadelpho Aegypti Regi Hebraicum vetus Testamentum in Graecum transfulerunt sermonem ante Christi adventum; sicut Chrysolomus in suo de sex diebus opere tradit. Hoc Chrysolomus opus, quantum ego quidem scio, non exstat, ut ex eo judicare possimus, nam fuerit in opinione ea. Nihilominus cum ex eodem Chrysolomus hom. 5. in Matthaeum pag. 46. translatio illa facta sit ante centum, & aliquanto amplius Domini adventus annos, difficile credere est, aliquem ex illis, qui ab Eleazaro Pontifice ex senioribus populi selecti fuerant, & ad Philadelphum missi, tamdiu supervivisse. Idque multo etiam magis incredibile fit secundum recentes accuratissimos Chronologos, qui ajunt, septuaginta interpretes ante Orbe Condito 3727. ante Aerae Vulgare 279. opus illud aggressos esse.

scopus, qui exeunte saeculo III. floruit, homilia in Festo Purificationis Simeonem alloquens, optimum Sacerdotum appellat. Est in eadem opinione Sanctus Proclus (Bar. ad an. 1. §. 40.) Archiepiscopus Constantinopolitanus, qui anno 434. vivebat, extrema oratione 4. in Natalem Domini: est Sophronius Hierosolymitanus, qui sub initium saeculi septimi floruit, ode in Hypapante, & oratione Encomiastica in S. Joannem Baptistam: Leo item cognomento Philosophus Imperator Constantinopolitanus, qui claruit anno 886. Oratione 4. in Deipara Purificationem. (2) Athanasius quoque De communi essentia Patris, Filii, & Spiritus Sancti §. 36. Epiphanius De vitis Prophetarum cap. 24. & Cyrillus Hierosolymitanus oratione in Occursum Domini §. 21. (3) quae quidem scripta si non Athanasii, non Epiphani, non Cyrilli sint, sunt certe auctoris antiqui. (4) Contra vero Theophylactus saeculi XI. scriptor Enarrat. in Lucam cap. 2. (Pag. 218.) Non erat Simeon Sacerdos, inquit, sed homo Deum amans, & expectans quando veniat Christus consolaturus Hebraeos, & liberaturus a servitute peccati. Quod sentit etiam Euthymius, qui de eodem Simeone cap. 3. in quatuor Evangelia ita loquitur: Spiritus Sanctus erat super eum; & Spiritus Sanctus Prophecia. Non erat autem Sacerdos, ut mihi interm videtur: alias enim & hoc omnino manifestasset Evangelista, tanquam magnam virtutem dignitatem. (5) Utraque pars suos habet sectatores ex recentioribus, suaque sunt hinc atque hinc argumenta. (6)

3. Nonne praeter Simeonem, dum Christus Deo in Templo offerretur, adsuit etiam Anna Prophetissa?

R. Adsuit sane, & perinde ac Simeon, celsit lumine illustrata, Iosepho, & Mariae Filium suum offerentibus superveniens (Luc. II. 36.), eum esse jamdiu exoptatum Salvatorem a Deo promissum, ac omnium Dominum professus est, atque palam omnibus fecit.

Rr 2. 4. Que